

D E C I Z I E

27 martie 2024

mun. Chișinău

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

în componență:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Stela Procopciuc
Diana Stănilă
Ion Malanciuc

examinând recursul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale,
în cauza civilă la acțiunea în contencios administrativ înaintată de Borodețchii Oleg împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la anularea deciziei Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Botanica nr.94/2022/2873 din 22.02.2022, anularea răspunsului Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. B-441/22 din 17.03.2022, obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să emită actul administrativ favorabil privind recalcularea și achitarea, începând cu 07.12.2009 a pensiei pentru vechime în muncă în baza certificatului eliberat de Direcția de Poliție a mun. Chișinău nr. 34/20-7034-73 din 24.01.2022,

împotriva deciziei din 30 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost casată parțial hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani din 07 noiembrie 2022, în partea respingerii pretenției de încasare a prestațiilor sociale cu indexările respective începând cu 07.12.2009, și în această parte a fost emisă o nouă decizie prin care s-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale, oficiul teritorial competent, să emită o decizie nouă, în temeiul cererii depuse de Borodețchii Oleg, prin care să-i reexamineze lui Borodețchii Oleg pensia pentru vechime în serviciu, luând în considerație certificatul eliberat de Direcția de Poliție a mun. Chișinău nr. 34/20-7034-73 din 24.01.2022, perioada pentru care se vor acorda retroactiv, în baza deciziei noi, prestațiile sociale cu indexările și majorările respective perioadei, se va calcula începând cu 07.12.2009,

c o n s t a t ă:

La 04 aprilie 2021, Borodețchii Oleg a depus cerere de chemare în judecată împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la anularea deciziei Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Botanica nr.94/2022/2873 din 22.02.2022, anularea răspunsului Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. B-441/22 din 17.03.2022, obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să emită actul administrativ favorabil privind recalcularea și achitarea, începând cu 07.12.2009 a pensiei pentru vechime în muncă în baza certificatului eliberat de Direcția de Poliție a mun. Chișinău nr. 34/20-7034-73 din 24.01.2022.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că a activat în organele afacerilor interne de la 24.06.1991 și până la 07.12.2009. Astfel, pentru activitatea reclamantului în Batalionul Serviciului de Escortă și Pază a CGP Chișinău, în perioada 24.06.1991 – 07.12.2009, angajatorul i-a calculat vechimea în serviciu cu avantaje conform Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr.78/94, fapt probat prin Confirmarea nr. 34/20-7034-73 din 24.01.2022, eliberată de DP Chișinău. Or, la ieșirea la pensie cuantumul pensiei constituie 50% din soldă, iar după recalcul - 75 %.

Reclamantul a menționat că, cu actele menționate s-a adresat la Casa Teritorială de Asigurări Sociale Botanica în vederea recalculării cuantumul pensiei, însă, prin decizia privind respingerea cererii în recalcularea pensiei nr.94/2022/2873 din 22.02.2022 a primit refuz în recalcularea cuantumul pensiei.

Drept urmare, reclamantul s-a adresat cu cerere prealabilă la Casa Națională de Asigurări Sociale și, la 17 martie 2022, prin răspunsul B-441/22, solicitarea a fost respinsă.

Considerând răspunsul și decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale neîntemeiate și nefondate, pasibile de a fi declarate ilegale, reclamantul a solicitat instanței satisfacerea cerințelor înainte în acțiune conform art. 54 din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr. 1544 din 23.06.1993, art. 47 alin. (2) din Constituție, art. 162, art. 189 din Codul administrativ, pct. pct. 61, 65, 66, 68, 72 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 19 din 19.07.2016.

Reieșind din cele expuse și în temeiul art. art. 162-168, 209, 211, 212, art. 224 alin. (1), lit. b) din Codul administrativ, reclamantul a solicitat admiterea cererii de chemare în judecată așa cum a fost formulată.

Prin hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani din 07 noiembrie 2022, s-a admis parțial acțiunea depusă de Borodețchii Oleg împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale; s-a anulat decizia Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Botanica nr.94/2022/2873 din 22.02.2022 și decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale a Republicii Moldova de soluționare a cererii prelabile nr. B-441/22 din 17.03.2022; S-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale, oficiul teritorial competent, să emită o decizie nouă, în temeiul cererii depusă de Borodețchii Oleg, prin care să-i reexamineze lui Borodețchii Oleg, pensia pentru vechime în serviciu, luând în considerație certificatul eliberat de Direcția de Poliție a mun. Chișinău nr. 34/20-7034-73 din 24.01.2022; s-a indicat că perioada pentru care se vor acorda retroactiv, în baza deciziei noi, prestațiile sociale cu indexările și majorările respective perioadei, se va calcula începând cu 3 (trei) ani până la data depunerii cererii din 01.02.2022. S-a respins acțiunea în partea pretenției cu privire la reexaminarea pensiei începând cu data de 07.12.2009.

Prin decizia din 30 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău, a fost casată parțial hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani din 07 noiembrie 2022, în partea respingerii pretenției de încasare a prestațiilor sociale cu indexările respective începând cu 07.12.2009, și în această parte a fost emisă o nouă decizie prin care s-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale, oficiul teritorial competent, să emită o decizie nouă, în temeiul cererii depuse de Borodețchii Oleg, prin care să-i reexamineze lui Borodețchii Oleg pensia pentru vechime în serviciu, luând în considerație certificatul eliberat de Direcția de Poliție a mun. Chișinău nr. 34/20-

7034-73 din 24.01.2022, perioada pentru care se vor acorda retroactiv, în baza deciziei noi, prestațiile sociale cu indexările și majorările respective perioadei, se va calcula începând cu 07.12.2009.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a reținut că certificatul nr. 34/20-7034-73 din 24.01.2022, eliberat de Direcția de Poliție mun. Chișinău, probează faptul că, în perioadele 24.06.1991-14.04.1992; 26.09.1992-01.08.2003; 30.11.2007-07.12.2009, Borodețchii Oleg a activat în cadrul Batalionului Serviciului Escortă și Pază al Comisarului General de Poliție mun. Chișinău. Prin urmare, contrar argumentelor apelantului Casei Naționale de Asigurări Sociale, instanța de fond întemeiat a constatat că, Batalionul Serviciului Escortă și Pază al Comisariatului General de Poliție mun. Chișinău în care a activat Borodețchii Oleg, este entitate destinată pentru deținerea provizorie a persoanelor, și care cade sub incidența reglementărilor pct. 8 al Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21.04.1994.

Astfel, instanța de apel a ajuns la concluzia că, la 01 februarie 2022, când reclamantul/apelant Borodețchii Oleg a depus cerere către Casa Teritorială de Asigurări Sociale Botanica, dânsul întrunea condițiile stipulate la art. 13 lit. a) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993, însă apelantul/pârât neîntemeiat i-a refuzat stabilirea pensiei, interpretând eronat prevederile art. 8 lit. d) al Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21.04.1994 și refuzând în admiterea calculării pensiei pentru vechime în muncă, din motiv că, înlesnirile de două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu se acordă doar colaboratorilor care activează sau au activat în instituțiile nominalizate în norma enunțată.

Colegiul a apreciat ca fiind neavenit și lipsit de relevanță argumentul apelantului Casa Națională de Asigurări Sociale precum că, certificatul nr. 34/20-7034-73 din 24.01.2022, emis de Direcția de Poliție mun. Chișinău, nu ar avea valoare juridică, și că ar fi nul în partea în care vechimea în muncă a reclamantului a fost calculată cu înlesniri, care nu poate fi reținut, or, nu a fost prezentată nicio hotărâre judecătorească prin care certificatul menționat ar fi fost anulat de instanță. Totodată, s-a ajuns la concluzia că și ordinul Ministerului Afacerilor Interne nr. 96 din 20 martie 2018, este un act administrativ valabil, produce efectele juridice de rigoare, care urmează a fi aplicate corespunzător, iar simplul dezacord al apelantului cu ordinul menționat, atât timp cât acesta nu a fost anulat, nu reprezintă un temei pentru nerecunoașterea efectelor acestuia.

De asemenea, instanța de apel a conchis că Casa Națională de Asigurări Sociale urma să-i recalculeze lui Borodețchii Oleg, care a activat în cadrul Batalionului Serviciului Escortă și Pază al Comisariatului General de Poliție mun. Chișinău, pensia pentru vechime în muncă de 34 ani 09 luni și 11 zile, ținând cont de certificatul nr. 34/20-7034-73 din 24.01.2022 eliberat de către Direcția de Poliție mun. Chișinău, începând cu data de 07.12.2009. Or, la caz, s-a stabilit culpa organului de poliție prin omiterea includerii mențiunii cu privire la acordarea a două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu prevăzută expres la pct. 8 lit. d) al Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21.02.1994 cu privire la modul de calculare a vechimii în muncă, stabilire și plată a pensiilor și indemnizațiilor militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, colaboratorilor Centrului Național Anticorupție și funcționarilor publici cu statut special din cadrul sistemului administrației penitenciare.

Făcând trimitere la prevederile art. 51 alin. (1) și (2) al Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, art. 35 alin. (1) și (2) al Legii privind sistemul public de pensii, instanța de apel a conchis că acestea reglementează alte situații, decât cea vizată în speță, circumstanțele căreia denotă că modificarea cuantumului pensiei stabilite apelantului se datorează determinării eronate la data stabilirii pensiei acestuia a vechimii în muncă, eroare ce s-a realizat din motive independente de voința apelantului/reclamantului, astfel încât interpretarea oferită de instanța de fond este apreciată ca fiind o ingerință în dreptul de proprietate al apelantului în modul stabilit de jurisprudența CtEDO, în speță lipsind temeiuri pentru a limita perioada în care reclamantul ar beneficia de dreptul la pensia sa, de care urma să beneficieze de la data indicată.

Completul judiciar a respins și argumentele apelantului Casa Națională de Asigurări Sociale referitoare la lipsa unui temei legal ce ar permite intimatului de a beneficia de recalcularea pensiei sale, deoarece argumentul dat atentează inadmisibil asupra dreptului intimatului de a beneficia de pensie corespunzătoare condițiilor întrunite la data adresării sale, concluzie fortificată și prin jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului care, primar instituie cerința privind caracterul previzibil al legii, adică formulată cu suficientă precizie pentru a permite unui individ, dacă este nevoie cu consiliere adecvată, să își adapteze comportamentul (cauzele Rotaru împotriva României, Amann împotriva Elveției, Milojević și alții împotriva Serbiei) și, secund, că limitarea dreptului la pensie fără a exista o justificare obiectivă și rezonabilă pentru o asemenea îngrădire, constituie o privare de proprietate în sensul art. 1 al Primului Protocol la CEDO și o discriminare în sensul art. 1 din Protocolul nr. 12 la Convenție (cauza Buchen contra Cehiei).

La 14 iunie 2023, Casa Națională de Asigurări Sociale a expediat prin poșta electronică recursul nemotivat împotriva deciziei din 30 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău. La 28 iunie 2023, a înaintat recursul motivat, solicitând admiterea cererii de recurs, casarea deciziei instanței de apel, cu pronunțarea unei noi decizii.

La 04 iulie 2023, Curtea Supremă de Justiție a expediat copia cererii de recurs intimatului Borodețchii Oleg.

La 06 iulie 2023, Borodețchii Oleg, prin intermediul avocatului Kovali Vladimir, a depus referință la cererea de recurs, solicitând declararea acestuia ca fiind inadmisibil.

Prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023), a fost modificat cadrul normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție, inclusiv Cartea a treia „Procedura contenciosului administrativ” din Codul administrativ, în special prevederile cu privire la temeiurile recursului.

Totuși, art. XI alin. (3) din Legea menționată, prevede că recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Aceleași considerente se deduc și din interpretarea art. 195 din Codul administrativ în coroborare cu prevederile art. 3 alin. (3) din Codul de procedură civilă către stipulează că, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedură civilă, cu excepția art. 169-171. Legea procedurală civilă care impune obligații noi anulează sau reduce drepturile

procedurale ale participanților la proces, limitează exercitarea unor drepturi ori stabilește sancțiuni procedurale noi sau suplimentare *nu are putere retroactivă*.

În consecință, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție, la examinarea recursului, va aplica prevederile cu privire la temeiurile declarării recursului din Codul administrativ în redacția în vigoare la data declarării acestuia.

În conformitate cu art. 244 alin. (1) din Codul administrativ, hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

În conformitate cu art. 245 alin. (1) și (2) din Codul administrativ, recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Instanța de recurs constată că decizia Curții de Apel Chișinău a fost pronunțată la 30 mai 2023, dispozitivul fiind notificat participanților la proces prin poșta electronică la 30 mai 2023 (f.d. 84), iar decizia motivată le-a fost comunicată la 20 iunie 2023 (f.d. 88).

Astfel, depunerea recursului nemotivat la 14 iunie 2023 (f.d. 85-87), precum și a motivării recursului la 28 iunie 2023 (f.d. 89-93), este în termen.

În motivarea recursului, Casa Națională de Asigurări Sociale a indicat că soluția instanței de apel este una eronată, ce rezultă din interpretarea incorectă a legii materiale aplicabile la caz.

Potrivit materialelor dosarului de pensionare ale intimatului, s-a constatat că acesta este beneficiar al pensiei din 07.12.2009, stabilită de Ministerul Afacerilor Interne, pensia fiind stabilită în temeiul Legii nr. 1544/1993 asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne. Potrivit Calculului vechimii în muncă întocmit de către angajator - Ministerul Afacerilor Interne, vechimea în muncă a intimatului, în baza căreia a fost stabilită pensia, constituia 20 ani 10 luni 16 zile.

La 01 februarie 2022, intimatul a depus cerere la CTAS sect. Botanica privind reexaminarea/recalcularea pensiei, prezentând în acest sens Confirmarea vechimii în serviciu nr.34/20-703473 din 24.01.2022, emisă de Direcția de Poliție mun. Chișinău, prin care vechimea în muncă a fost recalculată

Recurenta consideră că perioadele de activitate a intimatului 24.06.1991-14.04.1992; 29.06.1992-01.08.2003; 30.11.2007-07.12.2009 în cadrul batalionului serviciului de escortă și pază al Comisariatului General de Poliție, nu cad sub incidența pct.7 lit. g) și pct. 8 lit. d) din Hotărârea Guvernului nr.78/1994. Respectiv, temei legal pentru anularea Deciziei nr.94/2022/2873 din 22.02.2022 emisă de CTAS sect. Botanica, cât și temei pentru recalcularea pensiei în baza Confirmării vechimii în serviciu nr.34/20-703473 din 24.01.2022, nu există.

Totodată, potrivit recurentei, Direcția de Poliție mun. Chișinău nu avea temei de drept pentru a calcula perioadele de activitate menționată a intimatului cu avantaje - 2 luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu, indicată în Confirmarea vechimii în serviciu nr. 34/20-703473 din 24.01.2022.

Un alt argument al CNAS, considerat de către aceasta drept ignorat de prima instanță, se referă inclusiv la faptul că Confirmarea vechimii în serviciu nr. 34/20-

703473 din 24.01.2022 emisă de Direcția de Poliție mun. Chișinău, este întemeiată pe Ordinul nr. 96 din 20.03.2018 emis de către Ministerul Afacerilor Interne „Cu privire la recunoașterea unor înlesniri pentru stabilirea pensiei anumitor categorii de funcționari publici cu statut special și militari din cadrul Ministerului Afacerilor Interne”. La acest capitol recurenta remarcă faptul că, Ordinul nr.96 din 20.03.2018 emis de către Ministerul Afacerilor Interne, nu poate produce efecte juridice, deoarece contravine actelor normative în vigoare.

Făcând referire la prevederile art. 61 alin. (1) al Legii nr.1544/1993, recurenta a indicat că, dacă ipotetic intimatul ar avea dreptul la recalcularea pensiei în baza unor acte suplimentare ce i-ar acorda dreptul la majorarea pensiei, respectiva recalculare este posibilă efectuării doar pentru o perioadă precedentă de 12 luni de la data depunerii actelor suplimentare. Analogic, art. 51 al Legii nr. 1544/1993 prevede că în cazul apariției unor circumstanțe care implică modificarea mărimilor pensiilor stabilite pentru militarii în termen și familiile acestora, recalcularea pensiilor se efectuează în termenele stabilite de Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii.

În acord cu prevederile art. 193 alin. (3), (3¹) din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează acțiunile în contencios administrativ și cererile de recurs în complete din 3 judecători.

În scopul uniformizării practicii judecătorești, completul din 3 judecători poate decide, prin vot unanim, ca recursul considerat admisibil să fie examinat de un complet din 5 judecători, iar completul din 5 judecători poate decide, prin vot unanim, ca recursul considerat admisibil să fie examinat de un complet din 9 judecători.

Verificând decizia din 30 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău în limitele controlului de legalitate, în raport cu criticele invocate în recurs, pe baza materialelor din dosar, în coroborare cu normele de drept aplicabile, Completul de judecată consideră că acesta este admisibil și urmează a fi admis, cu casarea integrală a deciziei și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, pentru considerentele ce vor fi arătate în continuare.

Conform art. 248 alin. (1) lit. d) din Codul administrativ (în vigoare la data declarării recursului), examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă una dintre următoarele decizii: casează integral decizia instanței de apel și restituie cauza instanței de apel dacă, în baza limitelor stabilite de lege ale examinării recursului, nu poate adopta o soluție finală în acest caz.

Materialele cauzei atestă că, la 04 aprilie 2021, Borodețchii Oleg a depus cerere de chemare în judecată împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la anularea deciziei Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Botanica nr.94/2022/2873 din 22.02.2022, anularea răspunsului Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. B-441/22 din 17.03.2022, obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să emită actul administrativ favorabil privind recalcularea și achitarea, începând cu 07.12.2009 a pensiei pentru vechime în muncă în baza certificatului eliberat de Direcția de Poliție a mun. Chișinău nr. 34/20-7034-73 din 24.01.2022.

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani din 07 noiembrie 2022, s-a admis parțial acțiunea depusă de Borodețchii Oleg împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale; s-a anulat decizia Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Botanica nr.94/2022/2873 din 22.02.2022 și decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale a

Republicii Moldova de soluționare a cererii prealabile nr. B-441/22 din 17.03.2022; S-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale, oficiul teritorial competent, să emită o decizie nouă, în temeiul cererii depusă de Borodețchii Oleg, prin care să-i reexamineze lui Borodețchii Oleg, pensia pentru vechime în serviciu, luând în considerație certificatul eliberat de Direcția de Poliție a mun. Chișinău nr. 34/20-7034-73 din 24.01.2022; s-a indicat că perioada pentru care se vor acorda retroactiv, în baza deciziei noi, prestațiile sociale cu indexările și majorările respective perioadei, se va calcula începând cu 3 (trei) ani până la data depunerii cererii din 01.02.2022. S-a respins acțiunea în partea pretenției cu privire la reexaminarea pensiei începând cu data de 07.12.2009.

Prin decizia din 30 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău, a fost casată parțial hotărârea Judecătoriai Chișinău, sediul Rîșcani din 07 noiembrie 2022, în partea respingerii pretenției de încasare a prestațiilor sociale cu indexările respective începând cu 07.12.2009, și în această parte a fost emisă o nouă decizie prin care s-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale, oficiul teritorial competent, să emită o decizie nouă, în temeiul cererii depuse de Borodețchii Oleg, prin care să-i reexamineze lui Borodețchii Oleg pensia pentru vechime în serviciu, luând în considerație certificatul eliberat de Direcția de Poliție a mun. Chișinău nr. 34/20-7034-73 din 24.01.2022, perioada pentru care se vor acorda retroactiv, în baza deciziei noi, prestațiile sociale cu indexările și majorările respective perioadei, se va calcula începând cu 07.12.2009.

Analizând motivele soluției supuse criticii în recursul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale, Completul de judecată ajunge la concluzia că decizia instanței de apel nu poate fi menținută, or aceasta prezintă deficiențe în motivare. Instanța de apel s-a abținut de a da un răspuns convingător la expunerile de bază invocate de apelantă. Argumentele formulate în fața sa nu au fost clarificate, deși ultima avea obligația de a se pronunța asupra fiecărui argument, astfel ca acestea să fie răsturnate, pentru a da posibilitate instanței de recurs să exercite controlul judiciar a soluției pronunțate.

Astfel, Completul de judecată al instanței de recurs atrage atenția asupra faptului că decizia instanței de apel creează o impresie rezonabilă de superficialitate.

Instanța de recurs consideră că instanța de apel nu a furnizat o motivare adecvată și clară în ceea ce vizează obligarea CNAS de a achita lui Borodețchii Oleg pensia pentru vechime în serviciu, cu recalcularea acesteia începând cu data stabilirii inițiale a pensiei, or în cauza Pichkur împotriva Ucrainei din 07.11.2013, CtEDO i-a recunoscut reclamantului statutul de victimă începând cu momentul când a contestat în instanțele naționale refuzul de a-i achita pensia. La caz, Borodețchii Oleg nu a contestat decizia din 7 decembrie 2009 de stabilire a cuantumului pensiei.

În context, instanța de recurs menționează că prin decizia din 30 mai 2023 instanța de apel a conchis asupra temeiniciei pretenției de achitare lui Borodețchii Oleg a pensiei pentru vechime în serviciu, cu recalcularea acesteia, ținând cont de certificatul eliberat de Direcția de Poliție a mun. Chișinău nr. 34/20-7034-73 din 24.01.2022, cu achitarea diferenței pensiei neachitate, începând cu data stabilirii inițiale a pensiei, având în susținere prevederile art. 54 al Legii nr. 1544 din 23 iunie 1993.

Instanța de recurs reține prevederile art. 54 al Legii nr. 1544 din 23 iunie 1993, potrivit căruia suma pensiei calculată și nesolicitată la timp se plătește pentru perioada precedentă, însă cel mult pentru 3 ani premergători datei solicitării pensiei. Sumele pensiei neprimite la timp din vina organelor care au stabilit sau care plătesc pensia se plătesc pentru perioada precedentă fără limite în timp.

Însă din concluziile instanței de apel nu poate fi dedus niciun argument referitor la vina pe care o poartă organul de asigurări sociale care stabilește sau plătește pensia, pentru neachitarea acesteia intimatului Borodețhii Oleg pentru perioada începând cu 07 decembrie 2009, precum și nici vina fostului angajator pentru presupusa incorectitudine a calculării perioadei vechimii în muncă a intimatului.

Totodată, articolul 61 alin. (1) al Legii nr. 1544 din 23 iunie 1993, prevede că recalcularea pensiilor stabilite anterior militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri și familiilor acestora în legătură cu punerea în aplicare a prezentei legi se efectuează în temeiul documentelor aflate la momentul recalculării în organele de pensionare. Dacă pensionarul va prezenta ulterior acte suplimentare ce i-ar acorda dreptul la majorarea pensiei, recalcularea se va efectua pentru perioada precedentă, dar cel mult pentru 12 luni de la data depunerii actelor suplimentare și nu mai devreme de data punerii în aplicare a prezentei legi.

Prevederi similare se conțin și în art. 143 din Codul administrativ, potrivit căruia un act administrativ individual ilegal defavorabil poate fi retras în tot sau în parte cu efect pentru viitor sau trecut chiar și după ce a devenit incontestabil. Aprecierea legalității sau ilegalității unui act administrativ individual se face în funcție de situația la momentul emiterii lui, iar în cazul desfășurării unei proceduri prealabile – de situația la momentul adoptării deciziei cu privire la cererea prealabilă.

Dacă la emiterea unui act administrativ individual de acordare a prestațiilor sociale legislația nu a fost corect aplicată sau s-a pornit de la o stare de fapt care s-a dovedit a fi incorectă și prin aceasta, în mod greșit, nu s-au efectuat prestații sociale corespunzătoare, atunci actul administrativ, chiar și după ce a devenit incontestabil, se anulează în tot sau în parte cu efect pentru trecut sau viitor. Această normă nu se aplică dacă actul administrativ se bazează în esență pe date eronate sau incomplete, pe care persoana defavorizată le-a prezentat intenționat sau din neglijență gravă.

Dacă un act administrativ individual este retras conform alin. (3) cu efect pentru trecut, prestațiile sociale se efectuează conform prevederilor legale corespunzătoare pentru o perioadă de cel mult 3 ani până la retragere. Dacă retragerea se face la cerere, calcularea perioadei pentru care se vor acorda retroactiv prestații sociale se face din momentul depunerii cererii.

Prevederile alin.(1)–(4) din prezentul articol nu se aplică dacă sunt întrunite condițiile stabilite la art. 147 alin. (3).

Astfel, existența unei norme care exclude dreptul de a beneficia de anumite plăți, nu poate fi interpretată ca o vină pe care o poartă organul de asigurări sociale care stabilește sau plătește pensia.

Totodată, instanța de apel nu a motivat în nici un fel concluzia de a recalcula și încasa pensia intimatului începând cu data pensionării inițiale a acestuia, în

situația în care normele citate supra prevăd o perioadă de cel mult 3 ani sau o perioadă de 12 luni. Mai mult, este de reținut că în cererea sa de recurs, CNAS a indicat faptul că dacă ipotetic intimatul ar avea dreptul la recalcularea pensiei în baza unor acte suplimentare ce i-ar acorda dreptul la majorarea pensiei, respectiva recalculare este posibilă efectuării doar pentru o perioadă precedentă de 12 luni de la data depunerii actelor suplimentare.

Astfel, dacă instanța de judecată nu a motivat în ce constă vinovăția Casei Naționale de Asigurări Sociale, responsabilă pentru neachitarea pensiei în perioada invocată de reclamant în acțiunea înaintată, și cum a stabilit termenul pentru care urmează a fi recalculată pensia, aceasta poate ridica întrebări cu privire la motivele acestei decizii. În lipsa unei motivări clare, există incertitudini în ceea ce privește raționamentul instanței și modul în care a fost aplicată legea în acest caz.

De asemenea, instanța de apel în decizia sa a indicat că la caz, s-a stabilit culpa organului de poliție prin omiterea includerii mențiunii cu privire la acordarea a două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu prevăzută expres la pct. 8 lit. d) al Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21.02.1994, însă nu a argumentat cum a ajuns la această concluzie și în baza căror temeuri a stabilit culpa angajatorului.

În conexiunea circumstanțelor expuse cu normele legale citate supra, instanța de recurs ajunge la concluzia că soluția adoptată de către instanța de apel este nemotivată.

În conformitate cu prevederile art. 195 din Codul administrativ, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art. 169–171.

Potrivit art. 239 din Codul procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședința de judecată.

Prin urmare, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție conchide că instanța de apel incorect a constatat și elucidat circumstanțele cauzei și probele prezentate în cest sens, limitându-se doar la aspectele constatate de către instanța de fond. Or, în conformitate cu art. 373 alin.(5) din Codul de procedură civilă, instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Instanța de recurs remarcă că dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, prezumă dreptul la o hotărâre motivată. Motivarea este o parte a hotărârii în care instanța judecătorească în mod obligatoriu își expune concluziile formulate în privința cauzei deferite spre soluționare.

Conform unei jurisprudențe constante degajate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, pronunțarea de către instanțele judecătorești a unor hotărâri motivate constituie una dintre garanțiile dreptului fundamental la un proces echitabil și acesta presupune obligațiunea instanței judecătorești de a se expune în hotărâri asupra tuturor cerințelor acțiunii, precum și, argumentelor invocate de către părți întru admiterea sau respingerea acestora (cauza Garcia Ruiz vs. Spania, hotărârea din 21 ianuarie 1999).

Se reține că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți, ceea ce, în speță, lipsește. Or, principiul procesului echitabil reclamă că hotărârea să fie motivată, justițiabilul având posibilitatea să cunoască motivele care l-au făcut pe judecător să adopte una sau altă soluție și să le conteste dacă sistemul prevedea o cale de atac împotriva acestei hotărâri, lipsa motivării unei decizii judiciare, pune în pericol dreptul la un proces echitabil (cauza Kaufman vs. Belgia, 1986).

Astfel, instanțele judecătorești sunt obligate să-și motiveze soluțiile și concluziile, să furnizeze toate răspunsurile la întrebările care sunt pertinente pentru rezultatul procesului și necesită un răspuns special în hotărâre. În cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a art. 6§1 din CEDO (cauza Hiro Balani vs. Spania, 1994).

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reiterat că efectul art. 6 § 1 din Convenție este, inter alia, de a plasa un „tribunal” sub o obligație de a efectua o examinare adecvată a declarațiilor, argumentelor și probelor, fără a prejudicia evaluarea acestora sau a faptului dacă ele sunt relevante pentru decizia sa.

Corelând prevederile legale procedurale naționale cu jurisprudența CtEDO referitor la obligația instanțelor naționale de a-și motiva soluțiile, instanța de recurs conchide că circumstanțele expuse anterior denotă că instanța de apel nu și-a îndeplinit obligațiile. Iar aceasta nu poate echivala decât cu încălcarea dreptului la un proces echitabil al recurenteii, inclusiv dreptul de acces liber la justiție în raport cu obligația instanței de „a auzi” justițiabilii, garantat de art. 20 din Constituție și art. 6 § 1 din Convenție.

În concluzie, fiind constatate încălcările menționate, Completul de judecată consideră că singura soluție legală și rezonabilă este casarea integrală a deciziei și trimiterea spre rejudecare a cauzei.

La rejudecare, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate, să verifice circumstanțele importante și probele administrate și, reexaminând cauza, să emită o hotărâre legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al participanților la proces la un proces echitabil.

Conform art. 258 alin. (3), art. 248 alin. (1) lit. d) din Codul administrativ, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale.

Se casează integral decizia din 30 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău, emisă în cauza de contencios administrativ intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Borodețchii Oleg împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la anularea deciziei Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Botanica nr.94/2022/2873 din 22.02.2022, anularea răspunsului Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. B-441/22 din 17.03.2022, obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale

să emită actul administrativ favorabil privind recalcularea și achitarea, începând cu 07.12.2009 a pensiei pentru vechime în muncă în baza certificatului eliberat de Direcția de Poliție a mun. Chișinău nr. 34/20-7034-73 din 24.01.2022, și se restituie cauza spre rejudecare, la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte, judecător

Stela Procopciuc

judecători

Diana Stănilă

Ion Malanciuc